СӨЯ ГОМЕРНЕ, СӨЯ ХАЛЫКНЫ, СӨЯ ХАЛЫКНЫҢ ДӨНЬЯСЫН!

ДУСЛЫК

ОКТЯБРЬ РАЙОНЫНЫҢ ИҖТИМАГЫЙ-СӘЯСИ ГАЗЕТАСЫ.
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА ОКТЯБРЬСКОГО РАЙОНА.

Газета 1931 елның 9 июленнән бирле чыга. | №88 (7261) | 23 июль, 1991 ел. СИШӘМБЕ | Бәясе 4 тиен.

„Уңыш-91" пресс-группасы хәбәр итә

36 ПРОЦЕНТ. 22 июльгә районда ашлыгы урылган мәйданнар шулкадәр тәшкил итә. Бу—18852 гектар. Борчакны теземнәргә салу төгәлләнеп килә. Бүгенге көнгә ул 91 процентта, ягъни 6322 гектарда башкарылган. Бу культураның 48 проценты суктырылган. Ә барлык культуралар буенча ул 20 процент тәшкил итә.

Уҗым культуралары өчен җир әзерләү дә дәвам итә. Бу максатка бүгенге көнгә 9352 гектар җир әзерләнде.

Элеваторда яңа уңыш ашлыгын кабул итү бара.

Игенчелектә көн бурычлары:

Якын көннәрдә борчак һәм уҗым культуралары уңышын, азык катнашмаларын җыюны төгәлләргә; уҗым культуралары өчен җир әзерләүне тулы куәтенә алып барырга; орлык әзерләү, бер үк вакытта хуҗалыкара алмашу юлы белән аның югары репродукцияле перспектив һәм дефицит сортларын тупларга, туңга сөрү буенча звенолар оештырырга.

Кыр батырларына тигезләнегез!

Районның ашлык суктыруда иң әйбәт күрсәткечләргә ирешкән алдынгы комбайнчылары

Беренче багана—токтан урыны, икенче—механизаторның исем-фамилиясе, өченче—хуҗалык исеме, дүртенче—комбайн маркасы, бишенче—урак башыннан 21 июльгә кадәр суктырылган бөртек (центнерларда).

1.	Донсков А. Е.	«Большевик»	ДОН-1500	2200
2.	Әхмәтсафин З. Г.	Хуҗалыкара берләшмә	ДОН-1500	1806
3.	Абрамов В. Д.	«Восход»	ДОН-1500	1727
4.	Шәрәков Ф. Г.	«Алга»	СК-5	1692
5.	Вәлиев З. Х.	XXI партсъезд исем.	СК-5	1342
6.	Ситдыйков С. Ш.	XXI партсъезд исем.	СК-5	1333
7.	Рәхимов И. А.	«Алга»	СК-5	1330
8.	Абдуллин И. Ә.	«Рассвет» совхозы	ДОН-1500	1307
9.	Ендиряков В. Л.	Җыелма отряд	ДОН-1500	1300
10.	Хуҗәхмәтов Х. М.	«Үрнәк»	СК-5	1299
11.	Гобәйдуллин Ә. Г.	«Игенче»	ДОН-1500	1268
12.	Бикиев Ш. Ш.	«Рассвет» совхозы	ДОН-1500	1250
13.	Матвеев В. И.	«Алга»	СК-5	1235
14.	Нилов Н. М.	Синдряков исем.	ДОН-1500	1210
15.	Фәйзуллин М. М.	Җыелма отряд	ДОН-1500	1200
16.	Васильев В. Ю.	«Ленинский путь»	НИВА	1093
17.	Мандрейкин Ю. В.	«Ленинский путь»	НИВА	1087
18.	Хәлимов Т. Х.	«40 лет Победы»	ДОН-1500	1000
19.	Кыямов Х. К.	«40 лет Победы»	ДОН-1500	1000
20.	Кончев В. А.	«Путь к коммунизму»	СК-5	1000

Ике бертуганның иңгә-иң торып басуда хезмәт куюы сокландыгч күренеш, шулай бит?!

Алар, Ильяс һәм Вәзир Нурвахитовичлар елның-елында җиң сызганып уракта катнашалар һәм булдыра алганча үзләреннән зур өлеш кертәләр.

Ильяс комбайнчы булып инде ун елдан артык эшли. Шул еллар эчендә байтак тәҗрибә һәм осталык тупларга өлгерде. Хәзер әнә үзе белгәннәрне энесе Вәзиргә өйрәтә. Вәзир исә быел Норлат шәһәрендәге профессиональ-техник училищеның икенче курсын бетерде.

Ике бертуган бүгенге көнгә барлыгы 786 гектар мәйданда ашлык суктырдылар һәм беренче урынга чыктылар. Хафизовлылар якын көннәрдә борчак һәм арыш суктыруны төгәлләргә исәплиләр. Бары 50 шәр гектар мәйданда җыелмаган борчак һәм арыш калды.

Сафиуллиннарның буш вакытлары, гомумән юк. Аларның тагын бер матур гадәтләре бар. Ял сәгатьләрендә атта йөрергә яраталар. Һәр елны сабантуйда атлар узыштыру ярышларында катнашалар.

Рәсемдә: абыйлы-энеле Ильяс һәм Вәзир Сафиуллиннар.

Эшләр комплекслы бара

Игенчеләр өчен иң киеренке көннәр бүген. Басуларда үстерелгән уңышның бөртеген дә югалтмыйча җыеп алуга бар тырышлыкларын туплап эшлиләр алар.

«Россия» колхозы басуларында да комбайннар гөрелтесе иртәнге кояш чыгуга башлана. Киеренке эш бара монда. Шөкер, көннәр дә аязып китте. Хәзер бөтен ышаныч, бөтен өмет—механизаторларда. Аларның уңган-булганлыгына, эш тәҗрибәсенә, осталыгына җитди сынау көннәре. Бүгенге көнгә Николай Германович Михеев —1226, Георгий Андреевич Имуков —1110, Анатолий Степанович Терентьев—1108, Юрий Николаевич Саврандейкин—924 центнер ашлык суктырып эштә хезмәттәшләрен әйдәп баралар.

Колхоз буенча 450 гектарда арыш, 150 гектар мәйданда борчак теземнәргә салынып, шушы мәйданнарның 440 гектарында ашлык суктырылып бетте.

Россиялеләр күршеләренә дә бу җаваплы чорда ярдәм итәргә теләп алыналар. Алар «Төрнәс» совхозына 120 гектарда борчакны теземнәргә салырга булыштылар. Ызандашларның мондый ярдәмләшүе ике хуҗалыкка да файдалы. Яшел урак вакытында да россиялеләр күршеләренә уртактан 100 тонна печән хәзерләшкәннәр иде, ә хуҗалар исә, аны рәхмәт йөзеннән, тулаем бирергә булганнар.

Хуҗалыкта терлекләргә кышлату чорына мул азык базасы булдыру да игътибардан төшми. Хуҗалыкта 300 тонна печән хәзерләнгән, 1700 тонна сенаж салынган. Хәзер бер учма саламны да әрәм-шәрәм итмичә эскертләргә кую эшләре бара.

Язманы шуның белән генә тәмамласак, хуҗалыкта бүгенге көндә башкарыла торган эшләрне яктырту һич тулы булмас иде. Чөнки игенче бүгенге урып-җыю, яшел урак мәшәкатьләре өстенә, киләсе уңыш турында да хыяллана.

Бөртеклеләргә билгеләнгән җирнең 50 процентына хуҗалык быел уҗым бодае чәчәргә уйлый. Безнең климат шартларында бу игенчелектә бик дөрес юнәлеш, чөнки ул һава шартларына карамастан тотрыклы уңыш алырга мөмкинлек бирәчәк.

150 гектар мәйданда көзгә чәчеләчәк чиста пар җирләренә 12000 тонна органик ашламалар чыгарылды.

Гектарына 60 килограмм исәбеннән минераль ашлама кертелде.

Урактан бушаган җирләргә хәзер сөрү тракторлары чыкты.

Тулаем алганда, «Россия» колхозында барлык эшләр дә комплекслы алып барыла, чөнки башкарыла торган эшләрнең һәркайсы мөһим, һәркайсы кичектергесез. Моны хуҗалыкта яхшы аңлыйлар.

Р. ШӘЙХУЛЛИНА.

Кырларда хезмәт шавы

«Чишмә» колхозында борчак 200, арыш 555 гектар мәйдан били. Бүгенге көнгә борчак тулысынча чабылып бетте, ә арыш 410 гектарда теземнәргә салынды.

Соңгы вакытларда һава шартларының әйбәт торуы игенчеләргә иркенләп эшләргә мөмкинлек бирде. Комбайнчылар зур тырышлык куеп эшлиләр.

Наил Хәсәнҗанов колхозда тәҗрибәле комбайнчылардан санала. Ул үзенең «ДОН-1500» комбайнында урак башланганнан бирле барлыгы 1400 центнер ашлык суктырды. Бүгенге көнгә улы Илшат Хәсәнҗанов та үзенең «Нива» комбайнында 910 центнер ашлык суктырды. Илшат хуҗалыкка үзе теләп ярдәмгә килде.

Комсомол егет Айдар Вилданов та сынатмый. Икенче генә ел эшләвенә карамастан, әйбәт кенә нәтиҗәләргә ирешә. Аның урак башланганнан бирле суктырылган ашлыгы—1150 центнер.

Норлат элеваторына ашлык ташуда КамАЗ шоферы Айрат Әхмәтов һәм Бөгелмә технологик-транспорт идарәсеннән ярдәмгә килгән шоферлар да зур өлгерлек күрсәтәләр.

Борчак чабуда Әнәс Камалетдинов җитәкчелегендәге аренда звеносы аеруча яхшы эшләде. Арышны теземнәргә салуда исә 25 ел эш стажы булган Нәҗип Вилданов һәм Ринат Хәбибуллин фидакарьлек үрнәге күрсәтәләр.

Чишмәлеләр шушы көннәрдә борчак суктыруга керештеләр.

Н. ӘХМӘТВӘЛИЕВ,
агроном.

Киеренке көннәр

«1 Май» колхозы кырларында киеренке эш кайный. Комбайнчылар хәзерге көндә җиң сызганып җилләтелгән теземнәрне тизрәк югалтуларсыз суктырып алырга ашыгалар.

Хәзерге көндә 150 гектарда борчак, 100 гектарда арыш суктырылды инде.

Хуҗалыкта 205 гектар мәйданда борчак теземнәргә салынды. Николай Максимович Попов , Валерий Александрович Иванов, Михаил Валерьевич Семенов бу эштә көнлек нормаларын күпкә арттырып башкардылар.

Геннадий Васильевич Итрин —141, Анатолий Яковлевич Семенов —159, Николай Сергеевич Яковлев—53 гектар мәйданда арышны теземнәргә салдылар.

Шул ук вакытта салам эскертләү дә бара.

Н. ГРИГОРЬЕВ,

Кулга-кул тотышыйк

Чабаксар... шәһәр безне якты йөз белән кунакчыл каршылады. «Чувашия» кунакханәсенә урнашуга, без шәһәрне карарга ашыктык. Беренче танышу бик яхшы тәэсирләр калдырды: чисталык, ямь, бик күп яшеллек һәм, әлбәттә, чәчәкләр. Шәһәр халкы да бик кунакчыл, ачык йөзле икән. Өч көн яшәү дәвамында без моңа ныклап ышандык.

Ә килүебезнең сәбәбе — монда чуваш хатын-кызларының 1 Бөтенсоюз съезды җыелу иде. Һәм аны съезд дип түгел, колакка бераз ятрак булып ишетелгән сүз белән — корылтай дип атадылар. Чувашстан башкаласына безнең районнан 18 кешедән торган группа барды һәм безне анда иң зур делегация буларак таныштырдылар.

Чуваш хатын-кызларының 1 Бөтенсоюз корылтае 5 июльдә 11 сәгатьтә КПСС райкомы политик мәгариф йортының зур залында ачылды. Ул Бөтенсоюз чуваш иҗтимагый-культура үзәге (ЧОКЦ), «Пике» хатын-кызлар журналы редакциясе һәм Чуваш ССР хатын-кызларының республика Советының уртак карары нигезендә чакырылган иде.

Делегатлар монда илебезнең төрле якларыннан җыелган —Төмән, Сахалин, Магадан, Эстония, Украина, Коми республикасы, Оренбург, Башкортстан, Татарстан, Ульяновск һәм башка төбәк вәкилләре бар иде.

Сәгать 9 да фойеда кеше күбәйде: делегатлар регистрация уздылар, күргәзмә белән таныштылар, сувенирлар һәм китаплар сатып алдылар, үзара таныштылар. Барысы да туган чуваш телендә сөйләшергә тырыштылар. Күп кенә делегатлар борынгы милли киемнәрдән килгәннәр. Заманча киенүчеләрнең дә өсбашы милли стильдәге орнаментларга бай иде.

Нәкъ сәгать 11 дә корылтай үзенең эшен башлады. Залда пресса вәкилләре—фоторепортерлар, журналистлар күп иде. Барлыгы 7 үзәк газета һәм журналда корылтай турында сөйләнәчәк. Алар арасында «Правда» газетасы һәм «Семья и школа» журналы да бар. Корылтайның барышын Удмурд һәм Чуваш телевидениесе видеотасмага төшерде.

Корылтайны ЧОКЦ идарәсе рәисе, язучы М. Н. Юхма ачты. «Пике» журналының баш редакторы, корылтайның оештыру комитеты рәисе, танылган чуваш шагыйрәсе Р. В. Сәрбинең трибунадан сөйләгән доклады бик көчле һәм эмоциональ булды. Халык язмышы, аның культурасы, традицияләре өчен борчылу хисе аның чыгышының буеннан-буена кызыл җеп булып сузылды. Халыкның киләчәге ана бәйле. Баланың үз ана телен, үз халкының культурасына мәхәббәтә ана сөтеннән, бишек җырыннан башлана. Р.Сәрбинең чыгышы бер сулышка сыйды, туган халкына булган тирән мәхәббәте югары эмоциональ нотада яңгырады. Мин бу вакытта президиумда утырдым һәм делегатларның шагыйрә чыгышын тын да алмый тыңлаганнарын күрдем. Бу мизгелдә Р. Сәрби алар өчен хатын-кызларча җылылык, матурлык һәм назлылык символы гына түгел, җиңелмәс көч һәм ныклы ихтыяр гәүдәләнеше дә булды. «Пике» журналы—аның әрнүе, аның өмете. Журналның һәр саны бик авырлык белән генә чыга. Ул үзенең укучыларына да бик соңарып кына барып җитә. 7 нче саны чыгарга тиеш вакытта әле 4 нчесе генә дөнья күрде. Бөтенсоюз каталогына кертелгән татарча «Сөембикә» журналының җаваплы секретаре Сәйдә ханым Зыятдинова журналның эчтәлеге, әдәби һәм техник яктан эшләнеше турында һәм аны бернигә дә карамастан саклап калырга кирәклеге хакында сөйләде. Аналарны һәм балаларны саклау, хатын-кыз сәламәтлеге мәсьәләләре темасына Чуваш Дәүләт университеты профессоры, медицина фәннәре докторы Г. М. Воронцова сүз алып барды. Хатын-кыз хокуклары, аның дәүләт белән идарә итүдәге урыны хакында Совет хатын-кызлары Комитеты члены, Чуваш ССРның хатын-кызлар республика Советы рәисе И.И. Стекольщикова чыгышында сөйләнде.

Делегатларның һәркайсы диярлек үзенең чыгышын Р. В. Сәрбигә мөрәҗәгатьтән башлады. Чынлап та, шагыйрә илнең төрле почмакларында яшәүче чуваш хатын-кызлары арасында дуслык җебе сузуга ирешә алды. Сахалиннан килгән делегат В. К. Колесникованың Б. Окуджава шигырендәге: «Кулга-кул тотышыйк, дуслар, берәмләп югалмас өчен!»—дигән юллары да күңелгә үтеп керде. Зал аңа алкышлар белән җавап бирде. Кырым вәкиле З. Я. Бикбау—Әхмәтованың чыгышы залда күңелләрдә теләктәшлек уятса да төрлечәрәк кабул ителде.

Үзбәкстаннан килгән делегат—филология фәннәре докторы А. В. Даниловаӊың чыгышы күзләргә яшь китерде. Язмыш ихтыярына буйсынып, теленнән, культурасыннан аерылган бу хатын: «Мин—кем? Минем балаларым кем?»—дип әрнүле сорау бирде.

Балалар язучысы Н. В. Васильев—Ыдарайны балалар әдәбияты һәм мәктәптә укыту ярдәмлекләре мәсьәләләре борчый иде. Аның аз тираж белән басылган китаплары бүгенге көндә сирәк сорый торган библиографик басмага әверелгәннәр. Н. Ыдарай төзегән «Чуваш әлифбасы» бүгенге көндә мәктәпләрдә бик кирәк, ләкин аны бастыру кәгазь булмау сәбәпле һаман тоткарланып килә.

Корылтайда чуваш халык шагыйре В. И. Давыдов—Анатри да чыгыш ясады.

Корылтай ике көн дәвам итте. Ул трибунага чыккан делегатларның үз фикерләрен сүз белән генә түгел, шигырь, җыр аша да тапшырулары белән үзенчәлекле булды.

Утырышлар арасындагы тәнәфесләрдә профессиональ һәм үзешчән артистлар үз осталыкларын күрсәттеләр.

Корылтай үзенең эшен тәмамлады. Әмма күңелдә җиңеллек юк. Монда иҗат Берлекләре (композиторлар, рәссамнар, музыкаль җәмгыять) вәкилләре катнашмадылар. Мәдәният Министрлыгы да күренмәде. Югыйсә, аларның катнашуы зарури булырга тиеш иде.

Ә безгә—делегатларга ЧОКЦ сафларына яңа члennарны тарту, «Вучах» аталык басмасын һәм «Пике» журналын пропагандалау, чуваш үзешчән коллективларының тууына ярдәм итү, һәр төрле милли йола һәм традицияләрне яңартуда булышлык күрсәтү бурычы йөкләнде.

Безнең ЧОКЦ филиалы әле күптән түгел генә оешты, ләкин анда инде 50 ләп кеше член булып тора. Без үз эшчәнлегебезне җәелдерү өчен һәр мөмкинлектән файдаланабыз. Күптән түгел безнең шәһәрдә чуваш милли театры чыгыш ясады. Башланыр алдыннан тамашачыларга ЧОКЦның бездәге филиалы рәисе Е. Т. Илюшкина мөрәҗәгать итте. Шунда ук Г. И. Долговага (Норлат), Ю. П. Мәгиновка (Егоркино), Г. В. Алексашкинга (Богдашкино), Е. Ф. Алиповага (Кормыш), Е. И. Майковка һәм П. Л. Петровага (Норлат) членлык билетлары тапшырылды.

Һәммәгезне дә сөенеп каршылыйбыз, иптәшләр, сезнең ярдәмегезне көтәбез.

С. ЕФРЕМОВА,
ЧОКЦ филиалы рәисе урынбасары.

Халык игътибарына!

Халык депутатлары район Советының чираттагы сессиясенә түбәндәге мәсьәләләр карауга тәкъдим ителә:

—Халык депутатлары шәһәр Советының коммуналь хуҗалыклар объектларының киләчәктә үсеше һәм аларның тотрыклы эшен тәэмин итү буенча отчеты.

—Халык депутатларының егерме беренче чакырылыш Октябрь район Советы халык депутатларына бирелгән наказларның үтәлеше барышы турында.

—Крестьян (фермер) хуҗалыклары оештыру буенча Октябрь район Советы президиумы карарларын раслау.

Шәһәр коммуналь службалары эшен яхшырту, шәһәрнең социаль-культура йөзен үзгәртү, сайлау округында район Советы депутатларының эше, крестьян (фермер) хуҗалыкларының тормышка үтеп керүе турында сез үз фикерләрегезне «Дуслык» газетасы аша «Район Советы сессиясенә» рубрикасы белән белдерә аласыз. Тәкъдим-фикерләрне 2-10-24, 2-11-65 телефоннары аша район Советына да җиткерергә мөмкин.

«Рассвет» совхозыннан әниле-уллы Рәшидә һәм Әхмәт Шәриповлар турында сүз бара. Киң холыклы, гаҗәеп эшчән Рәшидә Минвафовна улы Әхмәтне дә терлекчелеккә тартты. Егет тырыш, булдыклы терлекче булып чыкты. Хәзер алар бер гаилә булып—улы, ире Хәниф Вәлиәхмәтович белән бергәләп 60 баш савым сыеры карыйлар. Гаилә тырышлыгының нәтиҗәсе күз алдында: Рәшидә Минвафовна группадагы малларның һәрберсеннән быелгы яртыеллыкта 2410 килограмм сөт савып, район терлекчеләре арасындагы ярышта беренче урынга чыкты. Бу, әлбәттә, гаиләнең бер максат, бер омтылыш белән тырышып эшләве нәтиҗәсе.

Рәсемнәрдә: Рәшидә һәм Әхмәт Шәриповлар.

ГАЗЕТАДА БАСЫЛМАСА ДА...

Редакциягә Югары Норлат авылында яшәүче өлкән әби-апалардан хат килгән иде. Бу хатта алар элеккеге мәчет бинасын (хәзерге вакытта анда балалар бакчасы урнашкан булган) янәдән өлкәннәргә мәчет өчен кайтарып бирүне сораганнар. Без әлеге хатның күчермәсен Кормыш авыл Советына юлладык һәм мәсьәләне, мөмкин булса, урында хәл итүне үтендек.

Аннан безгә менә шундый җавап килде:

«Кормыш авыл Советы башкарма комитеты Югары Норлат авылы картларының үтенечен карады.

Элеккеге мәчет бурасыннан салынган ясле яңадан мәчеткә кайтарылып биреләчәк. Хәзерге вакытта балаларны күчерү өчен иске мәктәптә әзерлек эшләре алып барыла. Авыл Советы председателе В. Ш. ШӘЙХЕТДИНОВ».

МОНЫСЫ ДА ИСӘПЛӘНГӘН

Россия шәһәрләренең барлык урамнарының, тыкрыкларының гомуми озынлыгы 137771 км тәшкил итә. Шуның 76 проценты гына яктыртылган. 67 процентына асфальт түшәлгән, 19 проценты гына җыештырыла.

Ишеттегезме әле...

ЯҢА ЕЛ

12 июльдә мөселманнарның ай календаре буенча яңа 1412 ел туды. Еллар исәбе Мөхәммәт пәйгамбәрнең һәм аның яраннарының мәҗбүри рәвештә Мәккәдән Мәдинәгә күчкән көненнән санала.

БЕР ХАТЫН ГЫНА АЗ

Якутларның «Сахаомук» милли хәрәкәте республика җәмәгатьчелеге игътибарына якут гаиләсендә күп хатын белән яшәү традициясен тергезү турында тәкъдим белән чыкты.

Автор фикеренчә, күп хатын белән торуны кабат булдырмый торып, якут гаиләсен тергезү турында сүз дә булырга мөмкин түгел. Аерым алганда, балалар тәрбияләүдәге традицияләр күздә тотыла.

Әлеге тәкъдим республика Югары Советы комиссиясенә закон итеп эшләү өчен кертеләчәк.

КАЗАНДА АРЗАНРАК

Исерек килеш машина йөрткән өчен Мәскәүдә 800 сум, Ленинградта 600 сум түләтәләр.

Әмма бу яктан иң мәрхәмәтле урын Казан һәм Курск шәһәрләре. Анда штраф бәяләре элеккеге дәрәҗәдә калган.

Тизлекне арттырган өчен Мәскәүдә—40, Ленинградта—30—50 сум алалар.

КАННЫ—АРАКЫГА

Ышанасы килми, әмма туры килә. Калуга өлкәсенең ике районында халыкны «Донор көне»ндә катнашырга чакырып белдерүләр пәйда булды. Кан тапшырган кешеләргә аракыга һәм сырага талоннар вәгъдә ителә.

Рәсми хәбәрләргә караганда, бу чара уңышлы үткәрелгән. Анда барысы 317 кеше катнашкан.

Ял итәр чак түгел

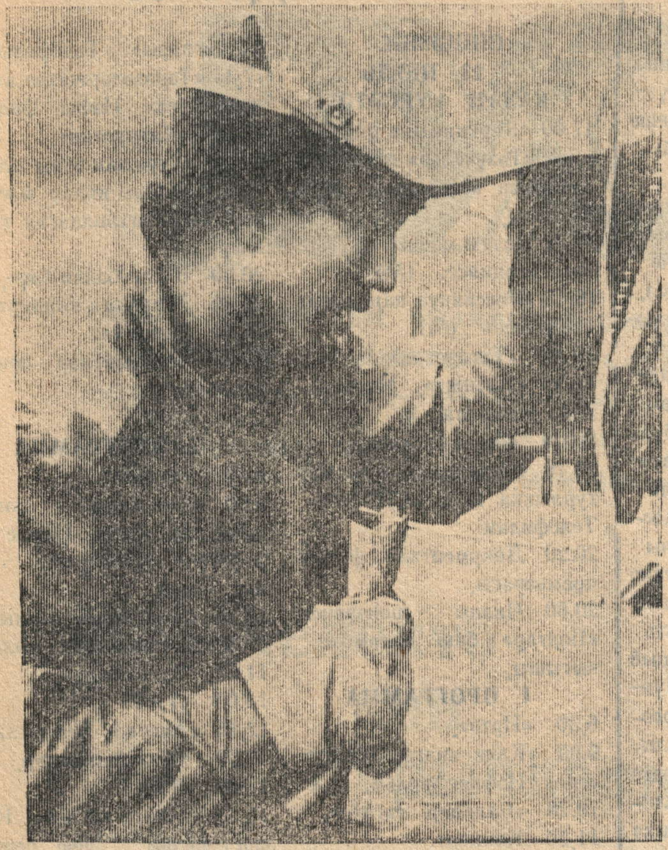

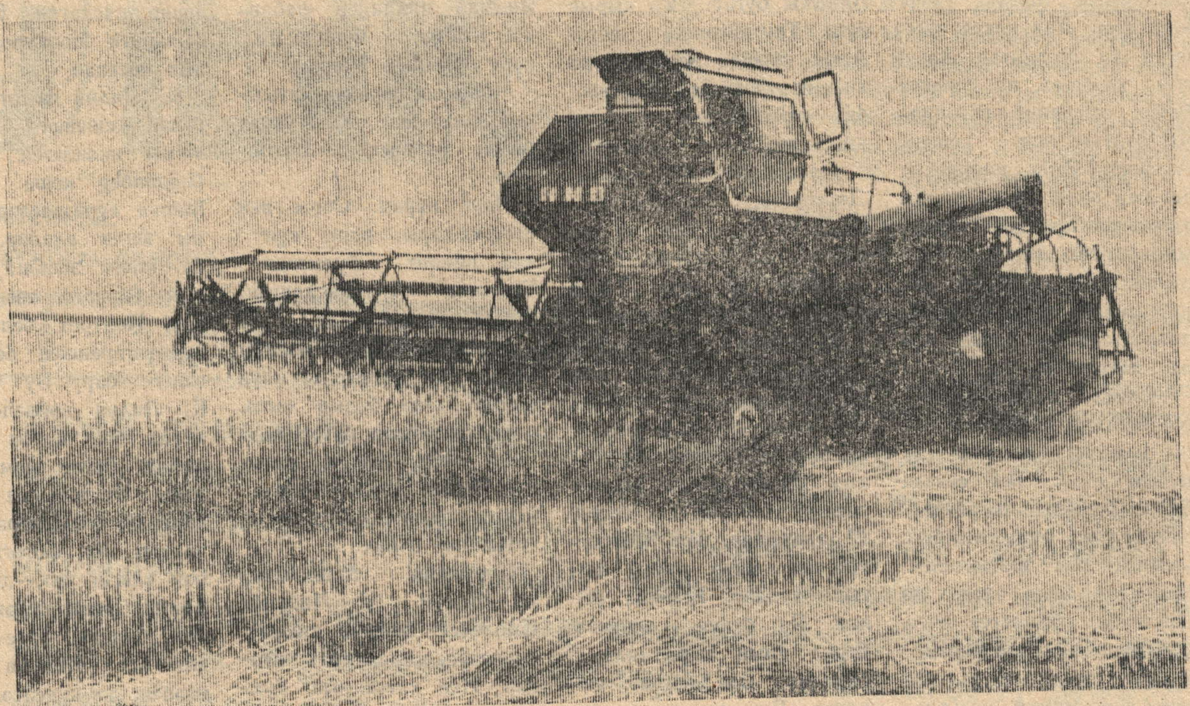

Фото-информация

Рәсемнәрдә: өстә—сулда колхозның эретеп ябыштыручысы Иван Геннадьевич Леваков; уңда— В. Яргунов комбайны эштә; аста—сулда комбайнчы Ю. Н. Васильев һәм аның ярдәмчесе В.Евдокимов; уңда—Никифоровларның гаилә экипажы; Кузьма Филиппович һәм улы 99 нчы СПТУ курсанты Валерий.

Иртәдән күкне болыт каплаган иде. Механизаторлар зур өмет белән һаваны күзәттеләр. Күк йөзендәге соры болытлар арасыннан аз гына елмаеп алган кояш та көннең матураюын бик үк вәгъдә итми иде. Юк-юк та яңгыр сибәләп ала. Мондый чакта ничек кырга чыгасың?! Комбайнчылар борчулы йөзләрен һаман күккә төбиләр. Кыр кораблары янәдан тик тора. Әмма яхшы хуҗа беркайчан да эшсез тормый. Ә Мичурин исемендәге колхозда җирнең чын хуҗалары аз түгел. Әнә табигать көйсезлеге аркасында буш торган арада да алар техниканы карау белән мәшгульләр. Кырга чыккач тоткарлыклар булмасын, янәсе. Шунысы әйбәт, ремонтчылар да кул астында ук. Алар механизаторларга ярдәмнәрен кызганмыйлар, шунда ук килеп җитәләр.

Ә игеннәрне урдыру өчен вак яңгыр әллә ни комачауламый. Комбайннар тулы көчкә эшлиләр, үз артларыннан авыр башакларын түбән иеп арышны тигез рәтләр итеп җиргә салып баралар.

Җәйләү яме—сөт белән

Ульянов исемендәге колхозның җәйге лагере матур Чирмешән елгасы буена урнашкан. Ләкин малларны ашатмасаң-эчертмәсәң, яхшы итеп карамасаң, табигать хозурлыгы гына продукция бирүне арттырмый.

Безнең ферма эшчәннәре сыерларны көнозын болыннарда көтәләр, иртә-кич мул итеп яшел азык бирәләр. Болар өстенә аларны төнгә кабат көтүгә алып чыгалар. Көтүчеләребез дә бер дигән бит безнең. Рәмис Әхмәтшин,Заһир Яруллин малларны мул азыклы көтүлекләрдә йөртәләр. Рәмис әле бу эштә яңа кеше. Ә Заһир гомере буена терлекчелектә. Сыерның сөте телендә икәнлеген яхшы белә.

Боларның барысы да уртача савымның сизелерлек артуына китерде. Хәзер колхоз буенча һәр сыердан уртача 12 шәр килограмм сөт алына. Алдынгы савучыларның күрсәткече тагын да югары. Әнә Әлфия Хөснуллина үзенә беркетелгән һәр сыердан 23 әр килограмм сөт сава. Миннеруй Яруллина, Галия Гатауллина да алдынгы савучының үкчәсенә басып киләләр.

Товарлыклы-сөтчелек фермасы мөдире Гәрәй Гатауллин да тырыш булып чыкты. Эш өчен җан атып йөри. Инде фермалар көзгә маллар кабул итәргә бүгеннән әзер. Абзарлар эчтән-тыштан ап-ак итеп агартылган, җиһазлар, кирәк-яраклар ремонтланган.

Сыер савучылардан мал симертүчеләр дә калышмый. Алар да җәй муллыгыннан файдаланып калырга омтылалар. Яшь бозаулар карачылар Әлфия Йосыпова, һәм Әминә Кәлимуллина сыната торганнардан түгел. Алар бозауларның 800 грамм тәүлеклек үсеш бирүенә ирешәләр. Ә Бибизә Галиуллина алардан алган бозауларны 6 айгача үстерә. Аның маллары 600 әр грамм тәүлеклек артым бирәләр.

Мул продукция алуда оператор Юныс Закировның да өлеше күп керә. Ул фермадагы барлык механизмны хәрәкәткә китерә.

Сүз дә юк, ферма эшчәннәре булдыра, тату эшләгәндә генә уңышка ирешеп була. Ә бездә коллектив дус һәм булдыра.

З. КӘРИМОВА,
хәбәрче.

Алда имтиханның зурысы

Көн заказ биргән шикелле аяз. Шуңа да, иртәнге сәгатьләрдә үк инде басуда комбайннар гөрелтесен ишетүе күңелгә аеруча якын.

—Кырга унҗиде комбайн чыкты,—дип аңлата совхоз директоры Михаил Васильевич Немов.—Быел кыр имтиханын уңышлы тапшырачагыбызга шик юк.

Сүзгә агроном селекционер Светлана Гурьяновна Евстахова да кушыла:

—Бу арыш басуында җиде «Нива» комбайны эшләячәк. Игенчеләр кырга оператив чыктылар, шуның өчен борчылырлык сәбәпләр дә юк төсле.

Иркен басу буйлап комбайннарга таба юл тотабыз. Тузан өермәсенә күмелеп якында гына бер комбайн туктап калды. Юрий Максимов булып чыкты ул. Басуда инде быел тугызынчы елын эшли. Димәк, аңар инде моңарчы да җитди имтиханнар тотарга туры килгән. Шунысы куандыра, совхоз комбайнчыларының күбесенең хезмәт стажлары Юрийныкы шикелле булып чыкты. Бу—хуҗалыкта тәҗрибәле комбайнчыларга аптырамыйлар дигән сүз.

«Мамык» совхозында бөртекле һәм бөртекле-кузаклылар барлыгы 814 гектар мәйданны били. Игенчеләр аның 100 гектарын суктырганнар инде. Сары диңгез басуы беренче карашка бер дә кимемәс төсле күренсә дә, кырның байтагы бушап калган инде. Комбайн бункерлары тулганны бер читтә түзем генә шоферлар көтеп тора.

ГАЗ-53 автомашинасында Веналий Иванович Гаврилов, Василий Валентинович Захаров, ЗИЛ-543 автомашинасында Александр Егорович Сергеев, КамАЗ машинасында Александр Порфирьевич Гаврилов шактый ашлык ташырга өлгергәннәр.

Мамыклылар яңгырлы көннәрдә дә эштән тукталмаганнар.

—Мондый көннәрдә турыдан суктырдык, ә суктырылган ашлыкны АВМ аша чыгарып фуражга әзерләдек,—ди Михаил Васильевич.—Әле менә килешү буенча безгә «Агропромхимия» берләшмәсеннән биш машина килергә тиеш иде.

Һәркем канәгать. Димәк, эш көйле барганда күңел тынычланып кала, җанга рәхәтлек иңә. Аркадий Гурьянов, Николай Герасимов, Виктор Молчанов һәм башкалар шикелле ир-егетләр булганда игеннәрнең үз вакытында җыеп алыначагына шик юк.

Алда әле зур имтихан тора. Бу имтиханны быел кайсы комбайнчы аеруча уңышлы тапшырыр икән? Узган елгы кыр батыры Аркадий Гурьяновмы, әллә башка берәүме?

Г. РӘХИМОВА.

Җинаятьчеләрне күрәзәчеләр таба

Мәскәүнең нәкъ үзәгендәге бер тыкрыгында күзгә ташланмый торган бер йорт бар. Аңа хәтта вывеска да куелмаган. Аның эченә керсәгез, иң беренче булып старшина погоннары булган яшь кешене күрерсез. Әгәр пропускагыз бар икән, икенче катка полковник У. янына кадәр үтә алырсыз. Биредә, полковник һәм аның ике коллегасыннан тыш, урта яшьләрдәге ир кеше һәм ике хатын-кыз да бар.

—Сөекле ханымнар,— дип башлый сүзен полковник һәм ир кешенең дә исемен атый,—без сезнең белән биредә беренче тапкыр гына очрашмыйбыз. Үземнең һәм җитәкчелек исеменнән безгә элек тә күрсәткән ярдәмегез өчен зур рәхмәт җиткерәм. Аңлый торгансыздыр, без сезгә бик мөһим мәсьәләләрне хәл иткәндә һәм үзебезнең бөтен мөмкинлекләрне кулланганнан соң гына мөрәҗәгать итәбез. Бүгенге очрашу да шул максаттан.

Җентекләп сөйләп тормыйм, чөнки эшнең детальләре миндә юк та. Бердәнбер нәрсә, ул да булса, фотография бар. Менә ул.

Хатын-кызларның берсе аны алды да, карамыйча гына, каплап куйды. Ир кеше дә, карап тормыйча, кулын гына селтәде.

—Күргәнегезчә,— дип дәвам итте полковник,— сезнең алда акча басу өчен клише. Алар очраклы рәвештә генә табылды. Безнең кулдагы бердәнбер эз, бердәнбер җеп бу. Мин сезнең сорау бирмәгәнлегегезне беләм, хәтта алай булса да, мин бер сүз дә әйтә алмаган булыр идем.

—Яр буен күрәм, — диде ир кеше.

—Кыш,—дип өстәде хатын-кызның берсе.

Ир кеше җөпләп баш какты.

Шуннан соң хатын-кызлар, бер-берсенә төгәллек кертә-кертә, сөйли башладылар. Яңадан тагын ир кеше. Бөтен ваклыклары белән картина күз алдына килеп баса башлый.

—Кышкы кич. Юк, төн. Ләкин соң түгел әле. Әйе, төн түгел, ләкин караңгы, иртә караңгылана. Ай чыккан... Айны күрмим. Күргән дә кебек, ләкин ачык түгел. Дөресрәге, карда яктылык күрәм. Айныкы бугай... Яр кырые буш. Тау битендә йорт. Аның янында бернәрсә дә юк, йорт кына. Йортны бик ачык күрәм. Агачтан авыл өе, дүрт тәрәзәсе. Тәрәзәләрдә ут юк.. Койма. Дөресрәге, штакетник, күрәсең, яңа. Яки күптән түгел генә буялган. Төсен аермыйм, караңгы. Ләкин күптән түгел буялган.

Бу әкрен генә киного төшергәнгә ошый иде. Соңыннан алар бу йорттан ике кеше—ир һәм хатын-кызның чыкканын күрделәр. Вакытын да билгеләделәр: төнге 11 белән 12 арасында. Ир һәм хатын-кыз авыр сумка тотып баралар. Көч-хәл белән. Яр буена җиткәч, бераз аның кырыеннан баралар. Боз өстенә керәләр. Боз ныклы түгел, шытырдый. Бер урында боз ватылган, су. Шунда сумканы ташлыйлар. Су чәчри. Караңгы су. Тирән түгел. Кире кайталар.

Соңыннан билгеле булганча, эш нәкъ шулай барган. Ялган акчалар җитәрлек—«өч гомерлек» әзерләнгән, **җинаятьчеләр** үзләрен тотканны көтмичә, аларны ясаудан туктыйлар. Җәй көне елга саегып төбе күренә башлагач, бала-чагалар бу акча ясагыч **җиһазлы сумканы табып алалар һәм өйләренә алып кайталар.** Озакламый алар җинаятьчеләр тикшерүчесенә килеп эләгәләр. Билгеле инде, ул да җинаятьчеләрне кайдан, ничек эзли башларга белми. Бөтен юлларны карап, сынап, бернәрсә дә барып чыкмагач, элек тә ярдәм иткән менә шушы өч кешене махсус йортка чакыралар.

Берничә кешедән башка аларның кем икәнлеген, ни өчен чакырылганлыгын берәү дә белми. Хәтта бу эш белән турыдан-туры шөгыльләнгән тикшерүчеләргә дә җинаятьчеләрне тоту мөмкинлеге биргән информациянең кайдан алынганлыгын әйтмиләр.

Бер ел элек сумканы боз астына ташлаган кешеләр бу урыннан йөзләрчә километр читтә яшәгән булып чыгалар. Кабинетка җыйналганнар башта Себер регионын күрсәтәләр, соңрак Иркутск шәһәрен атыйлар.

Йорт күрәм, иске, колонналы һәм чуен балконлы. Янында ниндидер фабрика. Койма. Фабрикага керү урыны. Капка.

Монысын беренче хатын-кыз сөйләде. Ул туктау белән, икенчесе дәвам итте.

Йорт күрәм. Соры яки пычрак-сары, иске, күптән ремонт булмаган. Баскыч. Култыксалары ватык. Икенче кат.

Җинаятьчеләр яшәгән урын, аны тасвирлау шул кадәр төгәл булып чыга, оперативниклар бу урынны табу өчен, икенче катка күтәрелеп, кирәкле звонокны басасы гына кала.

Икенче очрак.

Күрәзәлек талантына ия булган К. Лидиягә Смоленск шәһәре тикшерүчеләре мөрәҗәгать итәләр. Ике хатын-кыз: бухгалтер һәм кассир югалалар. Банктан хезмәт хакы бирү өчен зур гына суммада акча алып чыкканнан соң югалалар алар. Җинаятьчеләр кулына эләккәннәрме яки үзләре качканнармы — тикшерүчеләр кулында бер генә эз дә юк.

—Мин аларның фоторәсемнәрен күрсәтүләрен сорадым,—дип сөйли К. Лидия.—Беренче карашка ук икесенең дә тере булмавы күренә. Икеләнеп тә торасы юк. Аларның кайда күмелгәнен генә табарга кирәк. Мин Смоленскиның картасын карадым. Анда алар юк. Шуннан соң миңа шәһәр тирәсенең җентекләп эшләнгән картасын китерделәр. Шунда мин аларны «күрдем». Елга ярындагы урынны билгеләдем. Аларның тирәнгә түгел, ярты метр чамасына күмелгәнлеген әйттем. Эзләү группасы нәкъ шул урында аларны бик тиз тапты. Кем эшләгән моны? Мин бу кешене «күрдем» һәм сурәтләп бирдем. Сүз белән портретын ясадым диярге була. Бу кеше, дидем мин, властька ия. Машинада йөри, закон һәм хокук эшләрен яхшы белә. Үтерелгәннәрнең берсе белән якын мөнәсәбәттә. Җинаять эшләү өчен аның белән килешүгә кергән. Тик берсен үтерү генә түгел, икенчесен дә үтергән. Ул башта ук шулай уйлаган булган. Соңыннан миңа Смоленскидан шалтыраттылар, үтерүче кулга алынган. Аның күрсәтмәләре минем сүзләрне раслаган. Бу кеше шәһәрнең прокуроры булып чыккан.

К. Лидия фотога карау белән кешенең тереме, юкмы икәнлеген әйтүче бердәнбер кеше түгел. Башка күрәзәчеләр дә моны эшли алалар. Әмма бу ничек эшләнә, аңлатып бирергә авырсыналар. Портрет белән булган үзгәрешнең бер үзенчәлеге бар. Бу турыда К. Лидия сөйләде. Мәскәүдә бер хәрби очучы югала. Әтисе һәм туганнары югалганның икенче көнендә аңа мөрәҗәгать итәләр. Ул фотога карый һәм «Исән ул»,—ди. Шунда ук, аның белән нәрсәдер булган, тәне яралы, дип өсти. Кайдан эзләргә икәнен дә күрсәтә. Милиция һәм туганнары шунда китәләр. Чынлап та очучы табыла, ләкин ул үтерелгән була.

—Мин мондый вакытта **йөрәгемә бик якын алам,** дип дәвам итә К. Лидия.—Шуның өстенә, ни өчен ялгыштым дигән хис өстәлә. Мин яңадан портретка карадым һәм аның тере икәнен күрдем. Дөрес, фото сүнеп барган кебек иде. Берничә көн күзәттем һәм аның тоныклана барганын тойдым. Өченче көнне ул бөтенләй тоныкланды, ләкин анда бар иде әле. Тугызынчы көнне гел сүнде. Соңыннан бу хәлне башка фотографияләрдә дә чагыштырдым. Башка кешеләрнең фотолары белән расланды бу. Үлгәннән соң өч көн һәм тугыз көн. Ләкин бу бары тик көч кулланып үтерелгәннәр белән генә. Үз үлеме белән булганнарның фотографияләре шунда ук сүнә. Ни өчен болай икәнен мин белмим, ләкин нәкъ шулай.

Без сезгә «Детектив һәм политика» дигән җыентыктагы (1990 ел, 3 нче сан) А. Горбовскийның әсәреннән бер өзек китердек. Бу турыда күбрәк белергә теләгән иптәшләр җыентыкка мөрәҗәгать итә алалар.

«Литературная газета»ның 10 октябрь (1990 ел) санында чыккан «Прокурор ожидает расстрела» (13 нче бит) дип исемләнгән материалда да сүз шул турыда бара.

ТӘРҖЕМӘЧЕ ҮТЕРЕЛДЕ

Салман Рөшдинең «Шайтан аятьләре» дигән дөньяны шаулаткан китабын япон теленә тәрҗемә итүче үтерелгән. Җирле полиция хәбәр итүенә караганда, 44 яшьлек Хитоси Игараси университетта мәдәният укыткан. Мөселман дәүләтләре вәкилләре С. Рөшдинең «Аятьләрен» нәмәхрам дип саный. Мәрхүм аятулла Хөмәйни китап авторын үлемгә хөкем итә һәм Бөтендөнья мөселманнары аны эзәрлекли.

Котлыйбыз

Чулпан авылында яшәүче кадерле әтиебез, бабабыз Хәбир Абдулла улы ВӘЛИЕВны 50 яше тулу белән котлыйбыз! Аңа озын гомер, сәламәтлек, шатлыклар телибез.

ТОРМЫШ ИПТӘШЕ, БАЛАЛАРЫ, ОНЫКЛАРЫ

Телевидение

СИШӘМБЕ 23 ИЮЛЬ
КАЗАН КҮРСӘТӘ

17.00 «Картаямыни соң йөрәк». «Төзүчеләр» Мәдәният сараеның ветераннар хоры чыгышы.
18.25 Ислам мәдәнияти үзәге презентациясе. (М).
18.45 «Россиянең парламент хәбәрчесе» (М).
19.00 «Татарстан».
19.30 «Нәтиҗә». Минзәләдән репортаж.
20.00 «Әлли-бәлли-бәү».
20.10 «Осталыкка һәм матурлыкка юл». «СПТУ-36». Телефильм.
20.20 Документаль фильм премьерасы.
20.50 Чаллы шәһәренең «Болгар» бию ансамбле чыгышы.

I ПРОГРАММА

6.30 «Иртә».
9.00 «Каян килгән—билгесез». Нәфис фильм.
10.20 «Балалар сәгате».
11.20 Концерт.
12.00 «ТЯХ».
12.15 «Актуаль репортаж».
12.30 «Сау булыгыз, таулар». Документаль фильм.
14.15 «Телемикст».
15.00 «ТЯХ».
15.15 «Кирегә юл юк». Нәфис фильм. 1 нче серия.
16.25 «Мавыгучылар дөньясы».
16.40 Египет телевидениесе программасы.
17.10 Мультфильм.
17.25 Балалар өчен фильм.
18.45 «Кеше һәм закон». Хокук видеоканалы.
19.30 «Көнчыгыш Себер». Киножурнал.
19.40 «Каян килгән—билгесез». Нәфис фильм.
21.00 «Вакыт».
21.40 «Актуаль интервью».
21.55 «Минем исемем Билл». Нәфис фильм белән бара торган фәнни-популяр программа. 1 нче кисәк.
23.05 «ТЯХ».
23.20 Нәфис фильм белән бара торган фәнни-популяр программа. 2 нче кисәк.
00.25 Документаль фильм премьерасы.
00.55 «Михаил Муромов. Җырдан-җырга».
01.30 «Каян килгән—билгесез». Нәфис фильм.

II ПРОГРАММА

8.00 Иртәнге гимнастика.
8.15 «Александр Панченконың авторлык программасы».
9.50 Ритмлы гимнастика.
10.20 «Бары син генә». Нәфис фильм
11.30 «Губернатор романслары».
12.15 «Маски-шоу».
12.50 «Билгесез Ильинский».
13.35 Балалар өчен фильм.
14.40 «И. Андронников сөйли». М. Ю. Лермонтов лирикасы.

ЧӘРШӘМБЕ 24 ИЮЛЬ
КАЗАН КҮРСӘТӘ

17.00 «Ермолаевлар циркы артистлары». Телефильм.
17.45 «Тәрәзәләрегезне ачып җибәрегез». Нәфис фильм.
19.00 «Татарстан».
19.30 «Турыдан-туры элемтә». Социаль яклау мәсьәләләренә багышланган тапшыру.
20.30 «Әлли-бәлли-бәү».
20.40 Эстрада концерты.
21.30 Реклама.
21.35 Тапшырулар программасы.

I ПРОГРАММА

6.30 «Иртә».
9.00 «Башлангыч мәгълүматлар: үлем». Нәфис телефильм премьерасы. 1 нче серия.
10.15 «Яңа буын сайлый».
11.30 Документаль фильм.
11.50 Мультфильм.
12.00 «ТЯХ».
12.15 «Актуаль репортаж».
12.30 Мультфильмнар.
15.00 «ТЯХ».
15.15 «Кирегә юл юк». Нәфис фильм. 2нче серия.
16.25 М. Равель. «Дафнис һәм Хлой» балетыннан 2 нче сюита.
16.45 «Чемпионнар белән бергә».
17.15 «Себер—экранда». Киножурнал.
17.25 Балалар өчен фильм.
18.30 «ТЯХ».
18.45 «Планета».
19.30 Мультфильм.
19.45 «Башлангыч мәгълүматлар: үлем». Нәфи[с] фильм. 1 нче серия.
21.00 «Вакыт».
21.40 «Актуаль интервью»
22.55 «Сынлы сәнгать метаморфозалары». 8 нче серия.
23.20 «ТЯХ».
23.45 «Пьер Карден—40 е[л] модада».
01.20 «Вернисаж» театры
01.50 «Шигърият». М. Цветаева.
02.35 «Башлангыч мәгълүматлар: үлем». 1 нче серия

II ПРОГРАММА

8.00 Иртәнге гимнастик[а]
8.15 Документаль фил[ьм]
8.35 Мультфильм.
9.00 «Без эзләргә барабыз
9.30 Документаль фил[ьм] премьерасы.
9.50 «Адам Смитның ак[ыл] дөньясы».
10.25 «Авылдашлар». Нәф[ис] фильм.
12.30 Телефильм.
12.00 «Россия меценатлары». 1 нче тапшыру.
12.40 «Профессионалла[р] һәвәскәрләр». Күңел ач[у] программасы.
13.25 Балалар өчен фил[ьм]
14.30 «Игорь Владимирович Ильинский. Тормыш сабаклары».
21.45 «Ресторан кешес[е]» Нәфис фильм.
23.20 «Хәбәрләр».
23.35 «М. Ю. Лермонт[ов] «Демон». А. Степанов укый.

МӨХӘРРИР Ә. У. АБДУЛЛ[ИН]

Учредительләр халык депутатларының Октябрь район Советы, КПССның партия оешмасы.

Газетада язмалары басылган авторларның фикерләре бу әле редакция фикере дигән сүз түгел.

РЕДАКЦИЯНЕҢ АДРЕСЫ: 423000, Норлат шәһәре, К. Маркс урамы, 19.
ТЕЛЕФОННАР: мөхәррир—2—12—14, 2—22—81,, мөхәррир урынбасары—2—10—44, рус теленә һәм чуваш теленә тәрҗемә буенча мөхәррир урынбасарлары—2—15—63, социаль-экономика бүлеге— 2—22—51, җаваплы секретарь—2—14—16, хатлар бүлеге һәм бухгалтерия—2—18—67.

Газетаны Фидания ХӘЙРЕТДИНОВА җыйды. Римма ГАНИЕВА верстка ясады. Клара БОБКОВА басты. Корректор Зөлфия ВӘЛИЕВА.

«Дуслык» газетасы атнаның сишәмбе, пәнҗешәмбе, шимбә көннәрендә чыга һәм рус, чуваш телләренә тәрҗемә ителә.

Нәшрият, полиграфия һәм китап сәүдәсе буенча ТССР Дәүләт комитетының Октябрьнең 50 еллыгы исемендәге Норлат-Октябрь типографиясе. Тираж 3415. Заказ 88.

Күләме—1 басма табак.